

Programma van maatregelen Burcht (Zwijndrecht) – Kaaiplein

Natasja Reyns

Temse
2018

Gemotiveerd advies

Het was tot op heden enkel mogelijk een bureauonderzoek (projectcode 2018B102) uit te voeren. Aangezien op het kaaiplein intensief geparkeerd wordt, wenst de gemeente dit zo lang mogelijk te gebruiken en de proefputten pas uit te voeren kort voor de start van de werken. Het bureauonderzoek laat nog vragen open, waardoor verder archeologisch vooronderzoek nodig is (zie verslag van resultaten). Voor een afweging van de verschillende onderzoeksmethoden die nog in aanmerking komen, verwijzen we naar het onderdeel Onderzoeksmethode in het Programma van maatregelen (zie verder).

Het bureauonderzoek toont aan dat in het noorden van het onderzoeksgebied, waar de aanleg van een nieuwe gracht voorzien wordt, reeds heel wat bodemingrepen hebben plaatsgevonden. Het archeologisch potentieel van deze zone is beperkt en de bijkomend negatieve impact van de geplande werken is eveneens beperkt. Daarom wordt het potentieel op kennisvermeerdering in geval van bijkomend archeologisch vooronderzoek in deze zone beperkt ingeschat. Daaruit volgt dat geen bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig geacht wordt voor het noorden van het onderzoeksgebied, waar de aanleg van een nieuwe gracht voorzien wordt.

Voor het zuiden van het onderzoeksgebied is wel duidelijk sprake van archeologisch potentieel en op potentieel op kennisvermeerdering in geval van bijkomend archeologisch vooronderzoek. Ter hoogte van het Kaaiplein zijn namelijk geen grote verstoringen te verwachten op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek. De zone bevindt zich in de historische dorpskern van Burcht. Deze zone is verder ook op korte afstand van de Schelde gelegen en bevindt zich ook op vrij korte afstand van een laatmiddeleeuwse kerk. Bijkomend archeologisch vooronderzoek van de zone waar een ondergronds bekken gepland wordt, blijkt nodig.

Programma van maatregelen voor uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem

Administratieve gegevens

Erkend archeoloog: All-Archeo bvba, OE/ERK/Archeoloog/2015/00018

Locatie 1 (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Zwijndrecht, Burcht, Oude Gentweg/Burchtse Weel, Neuzenberg

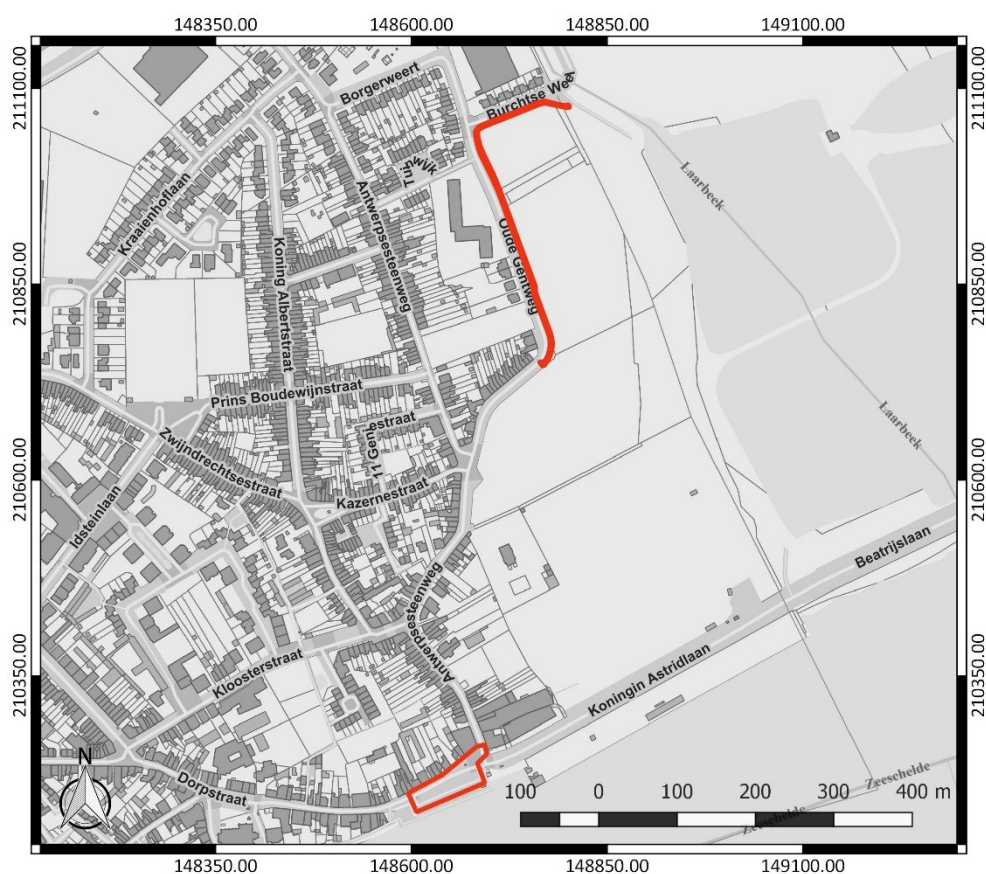
Locatie 2 (provincie, gemeente, deelgemeente, adres, toponiem): Antwerpen, Zwijndrecht, Burcht, Kaaiplein, Kaaiplein

Bounding box x/y Lambert 72 coördinaten:

- 148803, 211076
- 148769, 210745
- 148694, 210262
- 148607, 210176

Kadastrale percelen: Burcht (Zwijndrecht), Afdeling 2, sectie A, nummers 698d (partim), 698e (partim), 700x (partim), 701a (partim) en openbaar domein / Antwerpen, Afdeling 13, sectie N, nummer 443k (partim)

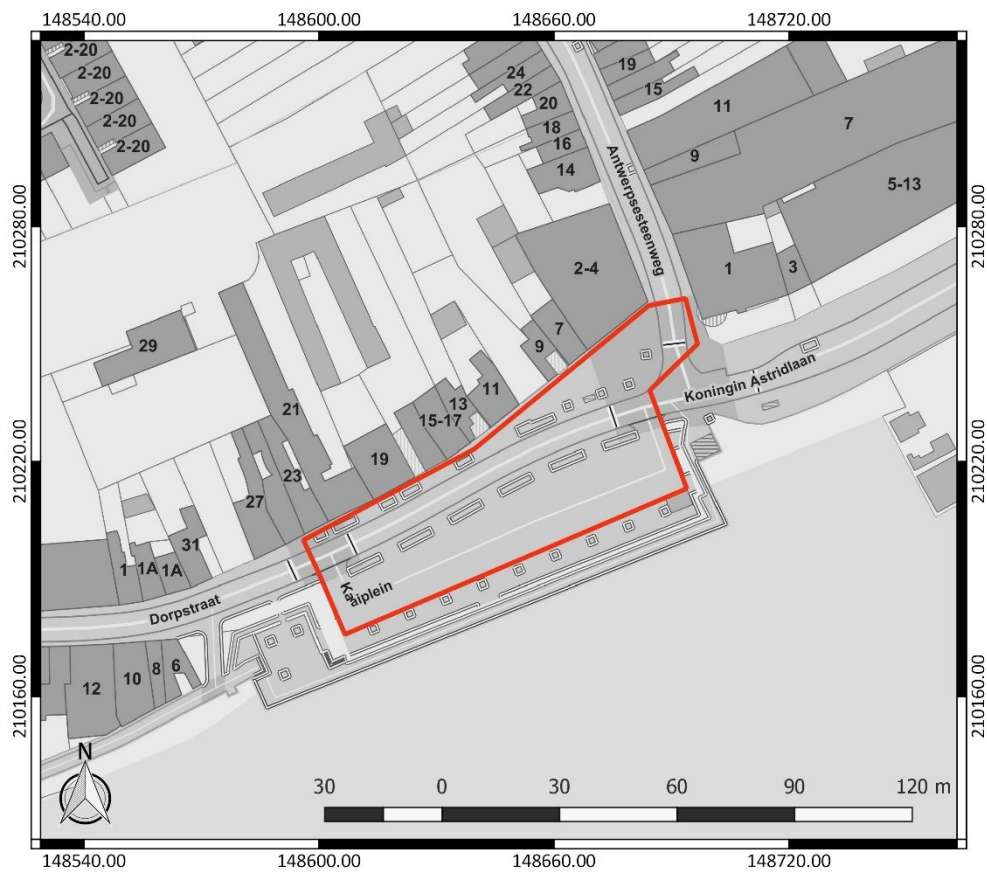
Kadastraal plan:

Figuur 1: Kadasterplan met aanduiding van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Figuur 2: Kadasterplan met aanduiding van het noordelijke deel van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Figuur 3: Kadasterplan met aanduiding van het zuidwestelijke deel van het onderzoeksgebied in rood (www.geopunt.be)

Aanleiding van het vooronderzoek

Zie 2.3.2 in het Verslag van resultaten.

Resultaten van het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem

Zie 2.4.4 in het Verslag van resultaten.

Figuur 4: Overzicht van de nodig geachte maatregelen met groen: bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig en oranje: geen bijkomend archeologisch vooronderzoek nodig, weergegeven op het GRB (www.geopunt.be)

Vraagstelling en onderzoeksdoelen

Doelstelling van een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem is nagaan of archeologische niveaus aanwezig zijn in het projectgebied en op welke diepte, om een verdere inschatting te kunnen maken van de verstorende impact van de geplande werken. Ook dient het uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem uitspraken te kunnen doen over de aan- of afwezigheid van een waardevolle archeologische site binnen het onderzoeksgebied en over het potentieel op kennisvermeerdering.

Volgende onderzoeksvragen worden behandeld:

- Op welke dieptes bevinden zich relevante archeologische niveaus?
- Waar bevindt zich de grondwaterspiegel?
- Zijn archeologische sporen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten van een dijklichaam, te zien op historische kaarten, aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten aanwezig die te relateren zijn aan oudere fasen van het plein en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn resten van menselijke begravingen aanwezig binnen het onderzoeksgebied en zo ja, wat is de precieze afbakening ervan in de ruimte en in de tijd?
- Zijn relevante archeologische resten aanwezig binnen het onderzoeksgebied? Zo ja, is behoud in situ mogelijk of is verder archeologisch onderzoek nodig?

Onderzoeksmethode

De keuze van de methode voor verder vooronderzoek wordt gebaseerd op de volgende vier criteria:

1° is het MOGELIJK deze methode toe te passen op dit terrein?

2° is het NUTTIG deze methode toe te passen op dit terrein (levert het iets op)?

3° is het overdreven SCHADELIJK voor het bodemarchief deze methode toe te passen op dit terrein?

4° is het NOODZAKELIJK deze methode toe te passen op dit terrein (kosten-batenanalyse)?

Op het terrein wordt de aanwezigheid van een site met complexe verticale stratigrafie verwacht. Om die complexe verticale stratigrafie adequaat te kunnen onderzoeken, is de uitvoering van een proefputtenonderzoek de meest aangewezen onderzoeksmethode.

De onderzoekszone beslaat steeds de oppervlakte van ca. 1544 m², zoals die afgebakend is op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek. De onderzoeksdoelen zijn succesvol bereikt wanneer de vooropgestelde onderzoeksvragen en de bijkomende onderzoeksvragen die opgesteld worden naar aanleiding van elk assessment beantwoord zijn.

Onderzoekstechnieken

De geplande werken hebben een ingrijpende impact op het onderzoeksgebied door de voorziening van bodemingrepen met een verstoring tot op een diepte van ca. 2,5 à 3 m onder het maaiveld. Daarbovenop zal het gebruik van zware machines compactie van de onderliggende lagen veroorzaken. Daarom dient het bodemarchief tot op een diepte van 3,30 m onder het maaiveld (3 m effectieve verstoring + 30 cm buffer voor compactie) als bedreigd beschouwd te worden. Dit is de zone die onderzocht moet worden.

Proefputten

Voor de gehanteerde onderzoekstechnieken is hoofdstuk 8.6 van de Code van Goede Praktijk van toepassing. Proefputten worden aangelegd met een opgravingsvlak per archeologisch relevant niveau om een zicht te krijgen op de stratigrafische opbouw van de te onderzoeken zones. Elke proefput wordt gezien als een beperkte opgraving en dient zodanig geregistreerd te worden. Indien de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context niet bereikt kan worden, dient men per proefput enkele boringen of sonderingen tot 20 cm in de natuurlijke ondergrond in tafonomisch primaire context te plaatsen om de stratigrafie in kaart te brengen.

Er dienen drie proefputten aangelegd te worden. De aan te leggen proefputten hebben een lengte van 12 m en een breedte van 4 m (Figuur 5). Ze kunnen op een dieper niveau versmallen in functie van de veiligheid. De omvang van de proefputten is gekozen in functie van de breedte van de zone waar bodemingrepen gepland worden. Op die manier wordt ca. 9,33% van het te onderzoeken

gebied onderzocht. De dekkingsgraad en de inplanting volstaan om voldoende gefundeerde uitspraken te doen over de rest van het terrein.

Twee proefputten worden haaks op de Schelde geplaatst, om een dwarsdoorsnede te krijgen van het verloop van de aanwezige stratigrafie. Zo kan ook onderzocht worden of resten van oudere dijklichamen aanwezig zijn binnen het te onderzoeken gebied. In het westen wordt één proefput parallel aan de Schelde geplaatst om de situatie te kunnen vergelijken met de overige twee proefputten, maar ook om te vermijden dat plantenperken moeten vergraven worden voor het proefputtenonderzoek en nadien misschien opnieuw hersteld moeten worden.

Ter hoogte van de bestaande weginfrastructuur worden geen proefputten voorzien. Zo wordt de hinder voor het verkeer zo veel mogelijk beperkt. Bovendien worden grotere verstoringen van de bodem verwacht ter hoogte van de bestaande weginfrastructuur. Er is gekozen om de proefputten aan te leggen in de zone waar de minste verstoring van de bodem verwacht wordt.

Figuur 5: Inplanting van de proefputten (blauw)

In het kader van de archeologische prospectie dient de erkend archeoloog rekening te houden met een mogelijke grondwaterproblematiek. De erkend archeoloog dient zijn prospectiestrategie hierop af te stemmen en voorziet maatregelen om de archeologische registratie naar behoren te voltooien.

Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er zijn geen afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk die voor aanvang van het onderzoek met ingreep in de bodem reeds voorzien zijn.